

Kristina Lindquist
Stipendierapport
Publicistklubbens Sidastipendium 2011

Redovisning: Studie av effekterna av liberaliseringen av Colombias abortlagstiftning.

Nedan följer redovisning för Sida-stipendium på 15 000 kronor enligt ovan. Kvitton samt en sammanställning av utgifter bifogas i separat dokument.

Intervjuer och studiebesök

Vistelsen i Bogotá, Colombia, sträckte sig från den 29 juni till den 22 juli 2011. Under denna period genomfördes följande intervjuer, studiebesök och seminarier:

[Women's Link Worldwide](#) är en internationell påverkansorganisation med kontor i Bogotá. Mónica Roa arbetar på organisationen som advokat, och hon var den som 2005 drev ett fall i författningsdomstolen mot Colombias totalförbud mot abort, vilket hon hävdade stred mot de internationella konventioner om mänskliga rättigheter som landet hade förbundit sig till. Intervjun kretsade främst kring själva lagändringen och de juridiska aspekterna av den colombianska aborträtten.

[La Mesa por la Vida y la Salud Sexual de las Mujeres](#) är både en organisation och ett nätverk för aktörer i Colombia som arbetar för utökad aborträtt. Under mötet med Paola Salgado Piedrahita, advokat, och Beatriz Quintero, samordnare för organisationen, berördes främst de hinder som colombiana kvinnor möter i rättssystemet när de söker laglig abort.

[Fundación Oriéntame](#) är en stiftelse som bedriver sexualupplysning och erbjuder medicinsk service på sina kliniker. Camila Umaña arbetar med kommunikation på organisationen och intervjun med henne kretsade främst kring bemötandet av kvinnor inom sjukvården.

[DeJusticia](#) är ett forskningsinstitut som arbetar med diskriminering samt genus- och hbt-frågor. Annika Dalén är forskningsassistent (med ursprung i Sverige) hos DeJusticia och har gjort en omfattande studie av vilka effekter liberaliseringen av den colombianska abortlagstiftningen. En första orienterande intervju med Dalén genomfördes per telefon innan jag anlände till Colombia. Detta följdes upp av ytterligare möten och samtal på plats i Bogotá, samt besök på DeJusticia.

[Católicas por el Derecho a Decidir](#) är en organisation som i kampanjer och aktioner försvarar aborträtten utifrån en katolsk ståndpunkt. I intervjun med representanten Sandra Mazo fokuserades främst på det organiserade, ofta religiösa, motståndet mot den nya abortlagstiftningen.

Den 30 juni deltog jag även i ett lanseringsseminarium för den FN-finansierade rapporten "Access to justice for women victims of sexual violence". Frågan om straffrihet när det gäller sexuellt våld har stark bäring på abortfrågan, vilket kommer att framgå längre fram i denna redovisning.

Abort i Colombia – fem år senare

År 2008 gjordes omkring 400 000 aborter i Colombia. De flesta genomfördes under osäkra förhållanden och en tredjedel av dessa ledde till komplikationer som krävde läkarvård. Detta framkommer i en aktuell studie som Guttmacher Institute genomfört tillsammans med den

Kristina Lindquist
Stora Nygatan 21C, 111 27 Stockholm
kristina.lindquist@gmail.com

colombianska organisationen Oriéntame. Studien visar också att andelen önskade graviditeter har vuxit i landet de senaste 20 åren och att den 2010 låg på drygt 50 procent.¹

I maj 2006 avkriminaliserades abort delvis i Colombia, efter att landets författningsdomstol slagit fast att landets totala abortförbud – som kunde innebära fleråriga fängelsestraff för både den aktuella kvinnan och den läkare som utförde aborten – stred mot internationella avtal om mänskliga rättigheter som man förbundit sig att följa. I dag är abort tillåtet i tre fall: När kvinnans liv och hälsa är i fara, när graviditeten är ett resultat av våldtäkt och när fostret är livsodugligt utanför livmodern. Det totala antalet aborter har inte ökat i Colombia sedan lagen ändrades, vilket ligger i linje med de generella slutsatser kring lagstiftning och abortincidens som dragits i tidigare forskning. WHO har i omfattande kvantitativa studier visat att förbud mot abort inte påverkar antalet aborter i ett land. Skillnaden med ett förbud blir istället att säkra aborter blir osäkra.²

Enligt den colombianska staten har knappt tusen aborter genomförts i sjukvårdssystemet sedan lagen ändrades för fem år sedan, men denna siffra bedöms vara alldeles för låg av organisationer och kliniker som arbetar med abortfrågan. Klart är i alla fall att en mycket liten del av det totala antalet abortiva ingrepp i Colombia sker inom den nya lagens ramar, eftersom ett antal hinder står i vägen för kvinnors möjlighet att utnyttja den begränsade aborträtt som faktiskt finns.

Hinder och möjligheter

Ett viktigt hinder när det gäller colombianska kvinnors möjlighet att göra lagliga aborter är att vårdpersonal vägrar att utföra ingreppet med hänvisning till sin samvetsfrihet. Detta drabbar särskilt kvinnor på landsbygden där antalet vårdinrättningar på rimligt avstånd är färre. I ett uppmärksammat fall från 2007 nekades en 13-årig flicka i nordöstra Colombia abort vid sju olika sjukhus med just det argumentet. Flickan, som blivit gravid vid en våldtäkt, tvingades föda barnet som sedan adopterades bort. Efter att Women's Link Worldwide drivit fallet dömdes ett av sjukhusen till böter på motsvarande en miljon kronor, eftersom flickan ansågs ha haft en otvetydig rätt till abort.

Det förekommer också att läkare ställer upp egna villkor för att genomföra en önskad abort, utöver de krav som anges i lagstiftningen. De juridiska villkoren kring abort är tydliga. Efter våldtäkt eller incest måste kvinnan endast uppvisa en kopia på polisanmälan. Bevis, vittnen och/eller utpekade förövare är sådant som kan krävas i en rättegång kring själva brottet, men tas inte i i regleringen kring möjligheten att göra abort. Enligt bland annat advokater på organisationen La Mesa por la Vida y la Salud Sexual de las Mujeres är det dock inte ovanligt att läkare kräver andra typer av dokument och intyg – medan graviditeten fortskrider och det slutligen blir omöjligt att avsluta den. Dessutom är det, enligt samma organisation, relativt få våldtäkter som anmäls. Detta beror till exempel på bemötandet inom rättsväsendet och att många kvinnor betraktar utsikterna att bli trodda som små. I vissa delar av landet är skälen att inte anmäla en våldtäkt dessutom kopplade till den pågående väpnade konflikten. Den FN-finansierade rapporten ”[Access to justice for women victims of sexual violence](#)” (2011) visar att straffriheten kring sexuellt våld som begås inom Colombias väpnade konflikt är fortsatt hög. En viktig del i detta är att kvinnor inte vågar rapportera en våldtäkt där förövaren tillhör paramilitära grupper eller gerilla, eftersom de får höra att man ska döda dem själva eller deras familjer om de polisanmäler övergreppet. Rapporten visar också att medlemmar av

¹ *Unintended Pregnancy and Induced Abortion in Colombia: Causes and Consequences* (Guttmacher Institute, 2011)

² *See text Unsafe Abortion: Global and Regional Estimates of the Incidence of Unsafe Abortion and Associated Mortality in 2008*, sixth ed., Geneva: WHO, 2011.

landets officiella väpnade styrkor, där militär och polis ingår, själva ligger bakom en femtedel av dessa våldtäkter.

En central gestalt nr det gäller motståndet mot Colombias mer tillåtande abortlagstiftning är Alejandro Ordóñez, som sedan 2009 har posten som Procurador General de la Nación. Detta motsvarar ungefär en kombination av justitiekansler och justitieombudsman, med betydande befogenheter och resurser. Syftet med ämbetet är att övervaka att landets konstitution efterlevs och att garantera statens respekt för mänskliga rättigheter. Enligt samtliga personer som intervjuades under den aktuella vistelsen Colombia har Ordóñez dock lagt en betydande del av sitt arbete på att agera mot gällande abortlag. ”Han har aktivt saboterat tillgången till sexuella och reproduktiva rättigheter” var Mónica Roas kommentar. Som exempel blockerade Ordóñez 2009 byggandet av en ny abortklinik i Colombias näst största stad Medellin. Strax efter att han tillträdde vid ämbetet utfärdade Ordóñez också ett slags riktlinjer kring tillämpningen den nya abortlagstiftningen, vilka i korthet gick ut på att kvinnor visserligen inte kan åtalas för att ha gjort att abort men att de heller inte kan kräva att få ingreppet utfört. Detta anses ha skapat tveksamhet hos vårdpersonal i landet kring vad som egentligen gäller i frågan.

Trots nämnda svårigheter fanns en samstämmighet bland de intervjuade att införandet av Colombias abortlagstiftning har inneburit viktiga förändringar i landet. Det som framför allt lyfts fram är att kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter har blivit en fråga på den nationella dagordningen och att tabu kring abort har – om inte försvunnit – lättat. Camila Umana på stiftelsen Orientame uttryckte saken på följande sätt: ”Tidigare satt kvinnor och hukade på sjukhusen, i dag går de in och säger rakt upp och ner att de vill ha en legal abort.”

Slutkommentar och publicerat material

Det aktuella stipendiet har gjort det möjligt för mig att studera en central fråga på rättighets- och utvecklingsområdet, och det i ett land som blev först på den sydamerikanska kontinenten att avkriminalisera abort. Min vistelse i Bogotá har gett mig nya kunskaper om de systematiska svårigheter som abortsökande kvinnor fortfarande möter på olika nivåer i det colombianska samhället; främst i rättsväsendet och inom vården. Jag har även fått ökad förståelse för hur kvinnors möjlighet att utöva sina lagstadgade rättigheter påverkas av den väpnade konflikt som Colombia alltjämt befinner sig i samt hur motståndet mot sexuella och reproduktiva rättigheter är beskaffat på olika nivåer. Framtida studier i ämnet skulle bland annat kunna fokusera på vilken betydelse den colombianska avkriminaliseringen av abort har haft på debatten kring sexuella och reproduktiva rättigheter i de omgivande länderna.

Den aktuella studieresan till Colombia resulterade i ett större reportage i tidskriften Ottars jubileumsnummer som utkom i september 2011. Reportaget ”Lagen var det lätta” (Ottar 4/2011) publicerades tillsammans med ytterligare en artikel med fokus på Mexiko och den liberalisering av abortlagen som gjordes i det federala distriktet Mexiko City 2007.

Kristina Lindquist